

Justitiedepartementet
Enheten för immaterialrätt och transporträtt
Diarienummer Ju2024/00120

2024-05-27

YTTRANDE: INSKRÄNKNINGAR I UPPHOVSRÄTTEN, SOU 2024:4

DIK är fackförbundet för alla som arbetar eller studerar inom kultur, kommunikation eller kreativ sektor. DIK är en del av Saco och organiserar fler än 20 000 medlemmar inom arbetsmarknadens alla sektorer.

Utredningens förslag

I betänkandet föreslås bland annat att reglerna om konst i det offentliga rummet anpassas till dagens förhållanden, att kulturarvsinstitutioner får ökade möjligheter att använda verk och att det införs en ny inskränkning för vetenskaplig forskning. Utredningen föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den 1 september 2025.

DIK:s kommentarer

DIK ser positivt på flera av lagändringarna som kan bidra till en mer moderniserad upphovsrättslag och förbättra möjligheterna för kunskaps spridning och tillgången till konst och kultur.

DIK vill betona att det är viktigt att förslagen inte försvårar för bibliotek, arkiv och museer att genomföra sina uppdrag med att tillgängliggöra kunskap, information och kultur för allmänheten och anser att utredningen bör lägga särskild vikt vid remissyttranden från dessa kulturinstitutioner. Nedan kommenterar DIK några av utredningens förslag.

Reglerna om konst i det offentliga rummet (panorama)

Det är viktigt att den så kallade panoramafriheten moderniseras så att det blir tillåtet att använda avbildningar av offentlig konst för att sprida kunskap i såväl analog som digital form. Det är därför positivt att panoramafriheten utvidgas till att omfatta alla typer av verk och förfoganden.

DIK anser dock att det finns en otydlighet gällande kulturorganisationers användning av avbildningar för offentlig konst när det gäller att det återgivna verket inte får användas i så kallat förvärvssyfte (dvs att verken används för ekonomisk vinning). DIK vill här betona att det är viktigt att kulturverksamheter som museer, arkiv och bibliotek kan använda avbildningar av offentlig konst för att exempelvis informera om, utbilda kring eller nå ut med sin verksamhet till allmänheten, oavsett om verksamhetens huvudman är offentlig, ideell eller privat. DIK anser att detta är otydligt i utredningen och behöver tydliggöras.

Kulturarvsinstitutioner får ökade möjligheter att använda verk

Utredningen föreslår att museer och fler bibliotek än tidigare får rätt att framställa exemplar av verk för bland annat forsknings- och kompletteringsändamål. De

bibliotek och museer som omfattas av utvidgningen är de som redan i dag har rätt att framställa exemplar av verk för bevarandeändamål, dvs. institutioner som är tillgängliga för allmänheten och som drivs utan vinstintresse.

I betänkandet föreslås även en ny inskränkning som avser kulturarvsinstitutioners möjligheter att framställa exemplar för internt bruk, i syfte att förvalta och organisera verk som ingår i samlingarna m.m. Härigenom får de utpekade institutionerna möjlighet att använda digital teknik för att hantera sina samlingar. I bestämmelsen om kulturarvsinstitutioners rätt att framställa exemplar tydliggörs att exemplarframställningen inte får ske i förvärvssyfte.

DIK anser att det är bra att villkoren förtydligas och att verksamheterna breddas. Det är ett steg i rätt riktning mot en mer moderniserad upphovsrättslag som är bättre anpassad efter kulturinstitutionernas verklighet. DIK anser dock att alla former av arkiv behöver omfattas av förslaget, även de enskilda arkiven.

Det är viktigt att tillgängliggörande av kulturarvssamlingar i forskningssyfte inte begränsas till det fysiska rummet. Museer, arkiv och bibliotek behöver också kunna dela digitala kopior på upphovsrättsskyddade verk från sina samlingar.

En ny inskränkning för forskning

Inom ramen för vetenskaplig forskning finns i dag endast mycket begränsade möjligheter att tillgängliggöra verk för allmänheten. DIK delar utredningens bedömning att möjligheterna bör förbättras och ställer sig bakom inskränkningen som ger forskningsorganisationer och kulturarvsinstitutioner rätt att tillgängliggöra verk på vissa sätt.

Anna Troberg
Förbundsordförande, DIK

Johanna Alm Dahlin
Utredningsansvarig, DIK